

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

מנהג מופלא בנטיילת ידים

מעשה רב: הג"ר מאיר גריינימן שליט"א, אחיינו של מרן החזון איש זצ"ל, הוא מוותיקי רבני חוג חזון איש בבני ברק ומגדולי מנהילי תורתו והנהגותיו. הגר"מ חיבר ספרים רבים, ובהם סדרת **אמרי יושר** והספר **דינים והנהגות ממרן החזון איש**, המשמשים מקור מרכזי למסורת הנהגותיו של החזון איש.

בתמונות שלפנינו נראית מסיבת חנוכה תשפ"ו שהתקיימה בביתו. קודם תחילת הסעודה נעמד הגאון הישישי, בהיותו בשנתו התשעים ושלוש, סמוך למקום הנטילה. שורת הבחורים עברה לפניו בזה אחר זה, והוא עצמו נטל את ידיהם בפועל, כדי לקיים את מצות נטילת ידים בדקדוק ההלכה.

אין זו הנהגה חד-פעמית, אלא מנהג קבוע שנוהג הגר"מ במשך שנים רבות. בכל סעודה שבה הוא מארח בני ישיבות בביתו, הוא עומד סמוך למקום הנטילה, נוטל את ידי הבחורים בפועל ומדריכם כיצד לשפוך את המים על כל מקום הנטילה כראוי.

יסודה של הנהגה זו במעשה שסיפר בשם דודו הגדול, מרן החזון איש. כאשר הגיעה קבוצת בחורים לסעוד במחיצת החזון איש, התבונן החזון איש באופן נטילתם והתבטא, לפי מה שאנחנו נוהגים כשיטות הסוברות שיש ליטול את כל כף היד, רבים מן הנוטלים אינם יוצאים ידי חובתם, משום שאין המים מגיעים לכל מקום החייב בנטילה.

דברים אלו נחרטו עמוק בלבו של הגר"מ. מתוך דקדוקו המופלג במצוות וחששו להכשיל אחרים, סובר שכאשר הוא מגיש אוכל לבחורים ומזמינם לסעוד על שולחנו, עליו לוודא תחילה שנטלו את ידיהם כדיון. לכן נוהג בעצמו להדריכם למעשה, ואף ליטול את ידיהם בפועל, כדי שמצות נטילת ידים תיעשה כהלכה לכל הדעות, והסעודה תיאלץ מתוך קיום המצוה בשלמות.

ברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'חציצה בדברים המצויים'

מים טהורים וטהרה

כללי חציצה: בגיליון הקודם עסקנו בדיני חציצה בנטילת ידים. התבאר שכל דבר החוצץ בטבילה חוצץ גם בנטילת ידים, ולכן חציצה המכסה את רוב מקום הנטילה פוסלת את הנטילה. בנוסף, חכמים גזרו גם על מיעוט המקפיד ועל רוב שאינו מקפיד, כדיני חציצה בטבילה.

עוד התבאר שחציצה המכסה מיעוט ממקום הנטילה, שאין דרך בני אדם להקפיד עליה, אינה חוצצת. לעומת זאת, דבר שרגילים להקפיד להסירו חוצץ אף אם הוא מכסה רק

**מסיבת חנוכה תשפ"ו
בבית הגר"מ גריינימן
שליט"א**

**קרדיט תמונות:
שוקי לרר**

ממשות: כתב המשנ"ב (ס"ק יד) לגבי צבע, שאם אין בו ממש אלא מראה צבע בלבד, אינו חוצץ. והוא הדין לשחרורית שאין בה ממשות, שאינה חוצצת.

כתב בחוט שני (נדה עמודים ש, שט, שי, לגבי טבילה דאורייתא), שגדר "אין בו ממש" הוא כל דבר שאינו ניכר במישוש. לכן, דבר שאינו מורגש במישוש האצבע אינו חוצץ, אולם אם על פני העור אינו ניכר, אך בתוך חריצי העור יש בו ממשות הניכרת במישוש, נחשב כדבר שיש בו ממש וחוצץ. משום כך, צבע שחור הנוצר על הידיים מחמת העבודה במטבח אינו חוצץ, מאחר שאין בו אלא מראה בלבד ללא ממשות. וכל משחה שיש בה ממשות נחשבת חציצה, והוא הדין למשחת וזלין.

וכן כתב, שגננת העוסקת דרך קבע בצבעים, דבקים וכדומה, אף שבשעת עבודתה אינה מקפידה על הכללון הדבוק לידיה ורגילה להסתובב עמו במקום עבודתה, מכל מקום יתכן שדינו כמיעוט המקפיד. הטעם, משום שאינה מעוניינת לצאת כך לרחוב ומקפידה להסירו מחוץ למסגרת עבודתה, ולכן נחשב הדבר בכלל חציצה שמקפידים עליה.

וכתב בשיעורי שבט הלוי (הלכות נדה עמוד שכד), שבדיו של סופרים יש להסיר את הממשות, וכאשר נשאר רק מראה הדיו אין בכך חציצה. וכן נשים העוסקות תדיר בקילוף אגוזים ירוקים וכדומה, וידיהן נצבעות מחמת כך, יש להקל שהרי זה מראה בלבד, ובנוסף אינן מקפידות על כך.

דין: דיו לח אינו חוצץ, מפני שהוא נשטף במים. גם כתמי דיו קלים שאין בהם ממשות אינם חוצצים. ומי שדרכו לכתוב תדיר, אפילו נשאר על אצבעותיו ממשות של דיו יבש - אין הדבר חוצץ, כיון שאינו מקפיד להסירו. לגבי הדיו המצוי בזמננו, כתבו בדרכי תשובה (יו"ד סימן קצח ס"ק נג) **ובאשל אברהם מבוטשאטש** (מהדורא תניינא), שכיון שהדיו דק מאוד כמו מים ואינו יוצר כל שכבה ממשית על גבי העור, אין בו משום חציצה.

גלד של פצע: פצע שהתחיל להחלים ונוצר עליו גלד, אם האדם אינו רוצה להסירו מפני שהדבר מכאיב לו, אינו נחשב חציצה (רמ"א סימן קסא סעיף ב, משנ"ב ס"ק טו-טז).

מיעוט מהיד. כמו כן נדונו גדרי "מקפיד" ו"אינו מקפיד", והמחלוקת האם הולכים אחר דעת האדם עצמו או אחר מנהג רוב בני אדם.

בהמשך לכך יתבאר בגיליון הנוכחי: כיצד נוטלים ידים עם פלסטר, גבס או צבע?

אדם ניגש ליטול ידים לסעודה ועל ידו פלסטר, תחבושת רפואית, גבס, טבעת, שיירי צבע, דיו או דבק. האם הם נחשבים חציצה הפוסלת את הנטילה?

האם הדין תלוי בכך שיש לו אפשרות להסיר את התחבושת? ומה הדין בצבעי שידי צבועות, או בסופר שידי מוכתמות בדיו?

דינים אלו נתבארו בשולחן ערוך ובמשנה ברורה (סימן קסא סעיפים א"ג, וסימן קסב סעיף י), ונשתדל להביא את עיקרי הדברים למעשה.

1. אינו מקפיד לא חוצץ

בעל אומנות: צבע הדבוק לידיו של צבעי אינו חוצץ, מפני שאינו מקפיד להסירו, ובלבד שהצבע מכסה רק מיעוט ממקום הנטילה, כדיו מיעוט שאינו מקפיד שאינו חוצץ. אבל אם הצבע מכסה את רוב מקום הנטילה, הרי הוא חוצץ, כדיו רובו שאינו מקפיד (שו"ע סימן קסא סעיף ב, משנ"ב ס"ק יב-יג).

וציין הביאור הלכה (ד"ה והיו ידיו) **שהחיי אדם** כתב שבצבעי אפילו אם הצבע מכסה את כל היד אינו חוצץ, אולם לא מצא בפוסקים רמז לדבריו.

אדם רגיל שאינו צבעי - אם נשאר על ידיו צבע שיש בו ממשות, הרי הוא חוצץ. אבל אם נשאר רק מראה צבע ללא שכבה ממשית, אינו חוצץ.

וכן הדין לגבי שכבה ממשית של דם או שומן על היד, נחשבת חציצה. אולם אצל שוחט, שרגיל לעסוק בדם, ואצל מוכר שומן, שרגיל לעסוק בשומן, אין הדבר נחשב חציצה כי אינם מקפידים על כך. ואם היה טבח ומוכר שומן ויש דם ושומן על ידיו, ג"כ מצדד המ"א להקל דאינו חוצץ.

נשים הצבועות את ידיהן לנוי - אין הצבע נחשב חציצה, אפילו כאשר יש בו ממשות והוא מכסה את כל היד, משום שהוא נחשב כחלק מגופן.

עד אותו זמן כאינו מקפיד עליו, אף אם מועד ההסרה קרוב. ומסיים האגרות משה שאף אם אין זו כוונתו המדויקת של הזכרון יוסף, מכל מקום זהו טעם נכון. לכן נטה להקל בכללן שבעל מלאכה מקפיד להסירו רק לכבוד שבת.

ראוי לנקות: הגר"מ שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות כרך ב סימן קיז) דן בכותב או סופר שידיו מלוכלכות תמיד בדיו. שכן ההיתר שנאמר בבעלי אומנות נאמר רק כאשר בני אותה אומנות אינם מקפידים כלל על הלכלוך. אולם בזמננו, שרבים מקפידים לנקות את ידיהם בשבת, בשמחות או בפגישות חשובות, ואף מצויים אמצעי ניקוי זמינים, קשה להחשיבם כמי שאינם מקפידים. לכן כתב שאין להקל בכתמי דיו או צבע אלא לאחר שניקה את ידיו ככל יכולתו.

ומכל מקום, הביא בשם בנו הגר"א **אפרים זלמן שליט"א** שיש מקום לצדד להקל יותר בצבע, משום שהצבע נחשב טפל לגוף ואינו דבר בפני עצמו, אך למעשה מסיק שבזמננו ראוי לנקות את הידיים ככל האפשר קודם הנטילה.

4. תחבושת על היד

רטיה על המכה: כתב הרא"ש (חולין פרק ח סימן טו), שרטיה שעל גבי הבשר בכלל הדברים החוצצים. אולם כאשר יש לאדם מכה ועליה רטיה, אינו צריך להסירה, אלא נוטל את שאר היד כדרכו. ואין בכך משום "נטילה לחצאין", לפי שמקום המכה המכוסה ברטיה נחשב כמקום שאינו ראוי עתה לנטילה, ודינו כמי שנקטעה לו אצבע, שנוטל את שאר היד ויוצא ידי חובתו.

והוסיף הרא"ש, שאף על פי שחז"ל אסרו לאכול כשידו כרוכה במפה מחשש שמא יגע בידו, כאן אין לחוש לכך, שכן מחמת כאב המכה אינו עשוי להסיר את הרטיה, וממילא אין חשש שיעג במהלך הסעודה במקום המכוסה שלא באו עליו המים.

דברי הרא"ש נפסקו **בשו"ע** (סימן קסב סעיף י) מי שיש לו מכה בידו ועליה רטיה שאינו יכול להסירה מחמת כאב המכה, נוטל את שאר היד כרגיל ואינו צריך ליטול על מקום הרטיה.

והקשו האחרונים, **השו"ע** (סימן קסא סעיף א) סתר

ומפורש **במשנ"ב** (סימן קסב ס"ק יח) שלכלוך שאינו חוצץ אין צריך להסירו כלל קודם הנטילה. כלומר, שאינו דומה לטבילה דאורייתא, שם מפורש **ברמ"א** (יו"ד סימן קצח סעיף א) שלכתחילה צריך להסיר כל לכלוך אפילו שאינו בכלל מיעוט המקפיד, גזרה אטו דברים החוצצים.

2. טבעת על היד

מיעוט המקפיד: אשה צריכה להסיר את טבעתה בשעת נטילת ידים, אפילו אם אינה מקפידה עליה בשעת נטילה, משום שדרך נשים להסירה בשעת לישה, ודינה כמיעוט שמקפידים עליו. ואף אם הטבעת רפויה שיש נוהגים להקל, יש להחמיר ולהסירה, מאחר שאין אנו בקיאים כיום מה נחשב רפוי באמת (שו"ע סימן קסא סעיף ג).

בדיעבד, אם הטבעת היתה רפויה ושפכה על ידה רביעית מים בבת אחת - הנטילה כשרה (משנ"ב ס"ק יח).

3. מקפיד רק לכבוד שבת

מחלוקת למה לדמותו: נחלקו האחרונים בדינו של בעל מלאכה שעל ידיו דבוק צבע או לכלוך, ואינו מקפיד להסירו במשך ימות השבוע, אך מקפיד לנקות את ידיו לכבוד שבת.

בשו"ת קול גדול למהר"מ חביב (סימן נא) כתב שנחשב חציצה, ודימה זאת לדין טבעת של אשה, שאף שאינה מקפידה להסירה בשעת הטבילה, מכל מקום כיון שדרכה להסירה בשעת לישה - נחשבת חציצה. כך גם כאן, מאחר שהוא מקפיד להסיר את הלכלוך לכבוד שבת, הרי הוא בכלל דבר שמקפידים עליו.

מאידך, **באגרות משה** (יו"ד חלק א סימן צז) הביא את דברי **הזכרון יוסף** (יו"ד סימן י, הובא בפתחי תשובה יו"ד סימן קצ"ח ס"ק א), שדבר שאדם מקפיד להסירו רק לאחר זמן אינו נחשב כעת לדבר שהוא מקפיד עליו. וביאר שאין הדבר תלוי במשך הזמן, ואין חילוק בין זמן מרובה לזמן מועט, אלא במהות ההקפדה. כאשר דרכו להסיר את הדבר בכל פעם שנוצר צורך לכך, כגון טבעת שמסירים בשעת לישה, נחשב שהוא מקפיד עליה תמיד. אולם דבר שקבע בדעתו שלא להסירו עד זמן מסוים, כגון לכלוך שהוא מתכוון להסיר רק לכבוד שבת, נחשב

אותה באמצע הסעודה, חייב להסירה קודם הנטילה וליטול גם את המקום שתחתיה. הטעם, שכיון שאין מניעה ממשית להסירה, חוששים שמא יסירנה במהלך הסעודה ויגע במקום שלא באו עליו המים. לכן כל זמן שהרטיה נשארת על היד, היא נחשבת חציצה, ואינו יוצא ידי חובת הנטילה עד שיסירנה ויטול את כל מקום הנטילה כראוי.

עוד כתב **המשנ"ב** (סימן קסב ס"ק סט-עא), שיש להיזהר שלא ישפוך מים על הרטיה. והטעם, שמים ראשונים שנגעו ברטיה אינם נטהרים על ידי המים השניים, ואם יחזרו מן הרטיה אל היד, הם עלולים לטמא את מקום הנטילה. לכן העצה הטובה היא לשפוך רביעית מים בבת אחת על כל היד, שאז המים אינם נטמאים כלל ואין חשש גם אם נגעו ברטיה וחזרו ליד. וכתבו האחרונים שדרך זו עדיפה, משום שקשה מאוד לצמצם את שפיכת המים על כל השטח שסמוך לרטיה, מבלי שיגיעו המים לרטיה עצמה.

עוד כתבו האחרונים, שטוב לכסות את הרטיה לאחר הנטילה בבד נקי בשעת האכילה, כדי שלא תיגע זוהמת הרטיה באוכל. אולם אין לכסות את הרטיה לפני הנטילה, משום שקשה לצמצם שיהיה שיעור הסמרטוט רק כשיעור הרטיה, ומקום שאין שם רטיה לא התירו לאכול ע"י מפה.

כתב **בכף החיים** (סימן ד ס"ק ז), לגבי נטילת ידיים בשחרית, מי שיש לו רטיה על אחת מידי ונוטל רק את היד השנייה, מברך "על נטילת ידיים" בלשון רבים.

6. נפלה הרטיה

נטילה חוזרת: כתב **השערי תשובה** בשם **הברכי יוסף**, שאם נטל ידיו כדן כאשר היתה רטיה על ידו, ולאחר מכן נפלה הרטיה באמצע הסעודה, צריך לחזור וליטול את כל היד מחדש. ולא מספיק נטילת מקום הרטיה בלבד, משום שהדבר נחשב ל"נטילה לחצאין".

אולם **המשנ"ב** (ס"ק עא, שער הציון ס"ק נח) מצדד שאם נפלה הרטיה בתוך הסעודה, מספיק ליטול מחדש את מקום הרטיה בלבד, ואין צורך לחזור וליטול את כל

משנתו שהרי מונה "רטיה שעל בשרו" בין הדברים החוצצים בנטילת ידיים.

המגן אברהם (סימן קסב ס"ק יח) מביא בשם **הלחם חמודות** (מערדני יו"ט חולין פרק ח אות פ) ליישב, שבסימן קסא מדובר ברטיה שאדם מקפיד להסירה, ולכן היא חוצצת, ואילו בסימן קסב מדובר ברטיה שאינו מקפיד עליה, ולכן אינה חוצצת.

עוד מביא **המגן אברהם** את תירוץ **הב"ח** (סימן קסא), שבסימן קסב מדובר ברטיה המכסה מכה ממש, במקרה כזה אין לחשוש שיסיר את הרטיה באמצע הסעודה, שהרי המקום כואב לו. אולם בסימן קסא מדובר במיחוש קל בלבד, שאינו מצטער כל כך, ויש לחשוש שיסיר את הרטיה במהלך הסעודה ויגע במקום שלא הגיע אליו מים, לכן חייב להסיר את הרטיה קודם הנטילה. **המגן אברהם** מסיים שתירוץ זה נראה עיקר.

הפרי מגדים (משבצות זהב סימן קסא ס"ק ב) כתב שנפקא מינה בין שני התירוצים, כאשר הרטיה מכסה את רוב היד. לדעת הלחם חמודות, אף אם אינו מקפיד על הרטיה היא חוצצת, כדן רובו שאינו מקפיד. אולם לדעת **הב"ח**, גם אם הרטיה מכסה את רוב היד אינה חוצצת, כי מקום הרטיה נחשב כאילו אינו ראוי כלל לנטילה, ודינו כמי שנקטעה ידו באותו מקום, שנוטל את מה שנשאר ואינו נחשב לנטילה לחצאין.

5. רטיה על מיחוש קל

פציעה: להלכה פסק **המשנ"ב** (סימן קסא ס"ק ה) כשיטת **הב"ח**, שיש לחלק בין רטיה שעל גבי מכה ממש לבין רטיה שעל גבי מיחוש בעלמא.

אם יש תחת הרטיה מכה של ממש, ואין חשש שיסיר אותה באמצע הסעודה, אינו צריך להסיר את הרטיה, אלא נוטל את שאר היד בלבד. אין זו נטילה לחצאין, משום שמקום המכה נחשב כמקום שאינו ראוי עתה לנטילה, וגם אין לחשוש שיסיר את הרטיה באמצע הסעודה ויגע במקום שלא ניטל.

אולם, כאשר אין שם אלא מיחוש קל, ויש חשש שיסיר

הנהגת הגר"ח קניבסקי בנטילת ידיים

סעיף י"ב

"ותלמודו בידיו" בכל עת מין לנער ומכתב חידושי תורה (נס מתוך חום ואורי טיטול בפעם שבדיו) ובטקיה דון לטונו מהפציעה שבדיו - לענין נטילת ידיים.

סעיף ג'

לא שופך ברציפות, אלא שוהה רגע.

מעשה רב: בספר אלא (פרק יט סעיף יג, עמוד עה) מובאים שני מעשים מהגר"ח קניבסקי זצ"ל בענין חציצה בנטילת ידיים. פעם אחת היתה לו מכה בידו והניחו עליה פלסטר. בעת נטילת ידיים לסעודה לא הסיר את הפלסטר, אלא נטל כדרכו, וביאר שהפלסטר בטל ליד ואינו נחשב חציצה, כיון שאין בדעתו להסירו באותה שעה, אף שמבחינה רפואית היה אפשר להסירו ולהחליפו בפלסטר אחר.

כאשר ידו הימנית היתה

חבושה באופן שלא היה יכול להשתמש בה כלל, נטל רק את ידו השמאלית, ובירך "על נטילת ידיים".

קסא, הסוברים שעיקר שיעור הנטילה מן הדין הוא עד מקום חיבור האצבעות לכף היד, ועדיף לנהוג כך מאשר להיזקק להיתר של כריכת מפה המבואר בסימן קסא סעיף א. עכ"ד.

לפי האמור, אדם שיש לו גבס או תחבושת שאינו יכול להסיר, נוטל את שאר היד כרגיל ומברך על הנטילה. ואם הגבס או התחבושת מכסים את כל היד ואינו יכול ליטלה, יטול את היד השנייה בלבד ויברך "על נטילת ידיים". ואם יש מעל התחבושת חבישה נוספת שנועדה רק לחיזוק ואפשר להסירה, והיא רחבה יותר מן התחבושת העיקרית, יש להסירה קודם הנטילה כדי שיוכל ליטול את כל המקום שאינו נצרך להיות מכוסה.

ולפי זה יש לעיין בדין פלסטר, האם יש להסירו קודם הנטילה. מצד אחד, הדרך להסיר פלסטר לאחר זמן, ויש לחשוש שיסירו אף באמצע הסעודה ודינו כמיעוט המקפיד שחוצץ. מצד שני, כל זמן שהוא משמש להגנה על הפצע, הדרך להשאירו במקומו ואין דעתו להסירו כעת, וייתכן שבטל ליד ודינו כמיעוט שאינו מקפיד. וצ"ע.

היד. טעם הדבר, שבשעת הנטילה הראשונה לא היה עליו חיוב ליטול יותר מכפי שנטל, ולכן אין זו בכלל 'נטילה לחציץ'.

מאידך, **החזון איש** (סימן כד ס"ק כה) דוחה את הסברא שהוזכרה בשער הציון, ונוקט להלכה שברגע שהרטיה נפלה, בטלה הנטילה הראשונה. לכן, אפילו אם יחזיר את הרטיה למקומה, עליו לחזור וליטול את חלקי היד הגלויים.

7. גבס ותחבושת

שבר ביד: והורה הגרש"ז אוייערבאך זצ"ל (נשמת אברהם או"ח סימן קסא), שאם רוב היד מכוסה בתחבושת, יטול את החלק המגולה של היד, ואין לדמות זאת לדיני טבילה, שבהם כיסוי רוב המקום נחשב לחציצה.

כתב **בשבת הלוי** (חלק א סימן מד), שנשאל על אדם ששתי ידיו חבושות מחמת מכה עד פרקי האצבעות, ורק האצבעות עצמן מגולות. והשיב, שעדיף ליטול את האצבעות בלבד ולסמוך במקרה זה על שיטת המקילים בסוף סימן

משיב כהלכה

שאלה: האם יש חיוב לייבש את הידיים לפני נטילת ידים לסעודה?

מה הדין כאשר ידית הנטלה רטובה והידיים נרטבים מעט לפני הנטילה?

מה הטעם למנהג להחמיר לייבש את הידיים, הרי המים עצמם אינם דבר החוצץ בין היד למים?
וכן יש לדון, אם היו ידיו רטובות קודם הנטילה ולא ניגבן, האם עלתה לו הנטילה בדיעבד?

מקורות: **סידור הרב** (סדר נטילת ידים לסעודה), **תהלה לרדוד** (סימן קסב ס"ב), **משנ"ב** (סימן קסב ס"ק כז, מט, שער הציון ס"ק מא, ביאורים ומוספים דרשו מספר 40), **ביאור הלכה** (סעיף בן ד"ה הנוטל), **חזון איש** (או"ח סימן כד ס"ק כ), **ארחות רבינו** (חלק ג עמוד רט), **שונה הלכות** (סימן קסב אות ד), **אלא** (פרק יט אות ד).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגדיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שעות 4
- עמדות 'דרים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 6507823-1532
- במייל 5047867@gmail.com

לעילוי נשמת

ר' עזריאל בן ר' צבי הירש זצ"ל נלב"ע כ"ג תמוז
ור' אהרן בן ר' משה יעקב זצ"ל נלב"ע ט"ז תמוז
ת.נ.צ.ב.ה.

דינים העולים

א. **דרכו בכך:** צבעי שידי צבועות, מוכר שומן שידי מלוכלכות בשומן, וכן כותב תדיר שיש לו דיו יבש באצבעותיו, אינם צריכים להסירם קודם הנטילה אם מכסים רק מיעוט היד. גננת שלא תלך ברחוב עם צבע על הידים חוצץ כדין מיעוט המקפיד.

ב. **לכבוד שבת:** נחלקו הפוסקים בכללן שמקפיד להסירו רק לכבוד שבת אם נחשב חציצה בימות החול. ולמעשה לכתחילה יש להסיר את הדיו והצבע.

ג. **ממשות:** צבע, דבק או שאר לכלוך שיש בהם ממשות - חוצצים. דיו שאין בו ממשות אינו חוצץ. גלד של פצע שאינו רוצה להסירו מחמת כאב אינו חוצץ. משחה שיש בה ממשות, וכן זולין, נחשבים חציצה.

ד. **טבעת:** אשה צריכה להסיר את הטבעת קודם הנטילה, ובדיעבד אם הטבעת היתה רפויה ושפכה רביעית מים בבית אחת - הנטילה כשרה.

ה. **תחבושת:** רטיה שאי אפשר להסירה מחמת כאב המכה אינה חוצצת, אפילו על רוב היד. אבל רטיה שעל גבי מיחוש קל, חוצצת. הנוטל עם רטיה טוב שישפוף רביעית בבית אחת כי קשה להקפיד שהמים לא יגעו ברטיה, וטוב לכסות ביד נקי את הרטיה לאחר הנטילה. מי שיש לו רטיה על יד אחת, נוטל את היד השנייה ומברך "על נטילת ידים".

ו. **נטילה חוזרת:** נפלה הרטיה באמצע הסעודה - צריך לחזור ולנטול, ונחלקו הפוסקים אם די בנטילת מקום הרטיה או שצריך ליטול את כל היד מחדש.

נושא הגיליון הבא:

'ניגוב לפני נטילת ידים'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הרבו תפילה ותחנונים לרפואתו השלמה של
כ"ק האדמו"ר מהורדענקא שליט"א ממנצ'סטר אנגליה
השרוי במצב קשה וזקוק לרחמי שמים מרובים
שמו לתפילה: רבי יצחק אריה בן חנה לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשוט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
ביורוי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...